

Kolarctic ENI CBC-prošeakta CoASal "Bisuhit atlántalaš luossa nanaguoddevaš resursan olbmuid Davvin: guolástus ja suodja-leapmi gehččon oktavuodas lassáneaddji áitagiiguin ja birrašiin mii lea rievdamme (KO4178)". Prošeakta galgá duođaštit ja dutkat mearraluossabivddu ođđa muddemiid eafeavtta ja iskat ovdánanbeliid mat odne áitet atlántalaš luossa; dálkkádatrievdadusat, lassáneaddji biebmánindustiija ja ođđa dávdad. Prošeakta belohakkii čuovvva ja hukse viidáset Kolarctic Salmon-prošeavtta 2011–2013 bohtosiidda (KO197).

Luondduluossa Barentsguovllus lea váldopersovdna

Luondduluossa lea čeahpes heiveheaddji vánddardeaddji mii oažžu min imaštallat. Dat šaddá ja stuorru Barentsguovllu jogaziin ja jogain. Sáivačázis eallá, ja heiveha iežas mearraeallimii - buot fysiologalaš rievdadusaiguin maid dat mielddisbuktá. Luondduluossa vánddarda duhát náre kilomehteriid jogas gos šattai ja merrii, ja fas ruovttoluotta. Dat gávdná ruovttoluotta iežas johkii ja áinnas oalgejohkii gos dat šattai, ja gođdá ja addá heakka ođđa buolvva luonddulussii. Dat lea luondduluossa, Atlántaábi luossa, mii lea CoASal-prošeavttas váldopersovdna.

Vaikko hálddašeamis leat doaibmabijut maiguin bisuha luondduluosa ja internationála ja guovttebealat šiehtadusat suddjet luossamáddodaga ja sin eallinguovlluid, de luondduluosa otná diilli ain lea baldihahti. Dát lea globála dálkkádatrievdadusaid, eanet biebmama, amaš guollešlájaid geažil ja go guoli eallinguovllut billistuvvojit. Mii diehtit maidái ahte njoammuma sirdašupmi biebmoluosain luondduluosaide ja dávdad mearratemperatuvrra lassáneami geažil, leat áitagat maid birra vuos unnán diehtit.

Govat: Eero Niemelä, Eevaliisa Kivilahti, VNIRO/ PINRO. Olgguldas hápmi: Tikkanen Workshop

Prošeaktaguomit:

Norga: Romssa ja Finnmark fylkka (FMTF: prošeaktajodiheaddji) ja Áhpeditkanistuhtta (HI/IMR)

Ruošša: VNIRO poláraossodat (ovddeš PINRO Murmánska)

Suopma: Turku universitehta, Biodiversitehtaovttadat (UTU)

Ruotta: Ruota eanandoalluniversitehta (SLU)

Prošeaktaáigodat:

Ođđajagimánu 2020 - juovlamánu 2021

Ruhtadeapmi:

Prošeakta ruhtaduvvo EO Kolarctic ENI CBC-programmain, nationála ruhtademiin ja ovttasbargoguimmiid ruhtademiin.

Websiidu:

www.fylkesmannen.no/coasal

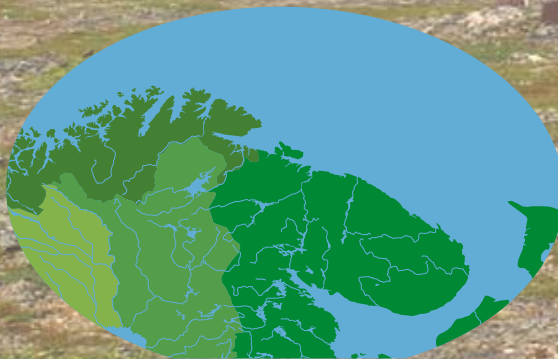
Prošeaktakoordináhtorat:

Norga: Tiia Kalske, tiia.kalske@fylkesmannen.no

Ruošša: Sergey Prusov, prusov@pinro.ru

Suopma: Kari Saikkonen, karisaik@utu.fi

Ruotta: Anti Vasemägi, anti.vasemagi@slu.se

CoASal

Bisuhit luondduluosa
resursan olbmuid davvin

Makkár jearaldagaid mii fertet jearrat?

- Movt váikkuhit ođđa guolástusmuddemat luossamáddodagaide Barentsguovllus? Leago mearraluossasállášiid oktiibidjan rievdan? Leago muddemiin sávahahti effeakta?
- Movt váikkuhit dálkkádatrievdamat, eanet biebman ja ođđa dávddat atlántalaš luondduluosa máddodagaide Barentsguovllus?
- Mat leat buoremus doaibmabijut vai hehte negatiiva čuožasaid luonddulussii?

Go dán galgá vástidit, de fertet mii iskat ja duođaštit movt luosas lea iežas birrasis (luosa ekologijja), gos ovttaskas luossa bohtá ja makkár luossamáddodagat leat eanemusat iešguđet guovlluid sállášiin.

Proševtta bokte áigut mii lasihit máhtu luondduluosa birra ja nannet ovttasbarggu báikkálaš guolástedjjiiguin, hálddašedjjiiguin ja dutkiiguin Norggas, Ruoššas, Suomas ja Ruoŋas. Mii láchčit nu ahte oasseváldit ja olbmot ožžot buori diehtjuohkima semináraid, sierra neahttsiiddu ja mánggagielat johttičájáhusa bokte.

CoASal-proševtta bokte bohtit gávdnat eanet vástádu-said mat sáhttet buktit ođđa doaibmabijuid maiguin seailuha luondduluosa resursan olbmuide davvin.

Movt mii galgat oazžut vástádu-said?

Mii váldit iskosiid olgun muhtun válljejuvvon jogain prošeakta-guovllus ja mearraluossabivddus. Iskosváldin lea standardiserejuvvon ja effektiivva.

Iskosat analyserejuvvojit ja mii sáhttit identifiseret makkár jogas luossa bohtá. Mii sáhttit maid mearridit makkár máddodat gávdnat iešguđet sállášiin ja mii sáhttit gávnahit movt luondduluossa vánddarda mearragáttiin. Mii identifiseret báhtaran biebmuosaid mearraluossabivddus čuomasanalysaiguin. Mii galgat maid iskat muhtun válljejuvvon máddodagaid oaidnit rivdet go dat genehtalaččat áiggi mielde.

Dálkkádatrievdamat váikkuhusaid mii iskat go buohtastahttit min guhkes birasdiehtočohtiid áigeráidduiguin ja nuorraguliid veajetagiin. Mii galgat maid iskat man muddui mis leat ođđa parasitadávddat ja virusdávddat, ja man dábálaččat dat leat.

Nie mii oazžut ođasmahtton máhtu luondduluosa birra Barentsguovllus.

Ovttasbargu oktasaš mihttomeriiguin

Luondduluossa lea oktasaš luondduresursa ja lea symbolan ceavzilis ja dearvvaš ekovuogádagaide. Luondduluossa lea hui dehálaš báikegottiide ja árbevieruide.

Luondu ii čuovo olmmošráhkaduvvon rájiid. Danin lea dieđalaš ovttasbargu rájiid rastá dárbbalaš vai háhká relevánta máhtu ja gávdná buoremus čovdosiid.

Mihttomearri riikkaide mat servet dán prošeaktii lea váldit vára luondduluosas, fuolahit ahte bohttevaš buolvvat nai ilu vásihit go lea dearvvaš luondduluossa ja fuolahit ahte guovlu beassá bisuhit dán rámálmás luondduávdnasa – biebmun, vuoinnasteapmái ja turismii.

